

FELELŐS SZERKESZTŐ: REINER FERENCZ.

Előfizetési ára: **MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.**
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt. Évenként 20 iv zenemelléklettel.
Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár. Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.
Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.

TARTALOM

IRODALOM: DR. BALOGH IVÁN: *Két új novellista.* (Szántó Kálmán és Thewrewk István).
ZENE: BATOR SZ.: *A philharmonikusok rendkívüli hangversenye.* — KOVÁR CZ P. MIL.: *A miskolci dalártnepély művészi szempontból.* — Zenészet hírek.
SZÍNHÁZ: DR. BERÉNYI PÁL: *«Vadgalamb».* — Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: NYÁRI SÁNDOR: *Havasok Antal új képe a bécsi városban.*

KÉT ÚJ NOVELLISTA.

(Szántó Kálmán, *Elbeszélések.* Budapest. Nador Kálmán könyvkiadása 1885. Thewrewk István, *A nők a lányok!* Második kiadás. Budapest. Révai testvérek bizománya. 1885.)

A HETVENES évek elején, könyvkiadók s könyvírók ajkáról egyaránt hangzott a lármás panasz, hogy a hírlapok elnyomják a könyveket. És valóban, a mióta a hírlapirodalom terjedt s különösen a napi lapok, hatalmas mértékben elszaporodtak, a megjelenő könyvek száma óriási mértékben csökkent. Tegyük itt mindjárt hozzá azt is, hogy a szépirodalom volt az, mely a csökkenéssel járó veszteség terheit mindenkép viseli. Hisz a ki regényt akar olvasni, ritkán veszi meg a könyvet, hanem járhatja a lapot, melyben megjelenik, mert a mellett, hogy így kényelmesen is lehet olvasni, ugyanazért a pénzért, melyet az irodalom oltárára szánt, nem csak regényt olvashat, de olvashat mindenről a mi történik, olvashat tudományról, mit más csak kövér föliánsokban kutathat föl, olvashat művészetéről, politikáról: szóval mindenről mi művelt embert érdekel, a mihez a a lapok útján könnyen jut, de a mit könyvekben felkutatni unalmas is, fáradságos is.

És a hírlapok a mellett, hogy így elnyomták a könyveket, még átalakították azokat a költői formákat is, melyekben a szépirodalom egyes termékei könyvalakjukban megjelentek. Elősegítették a sok és rohamos cselekvényekkel terhes koncepcziókat: mert ha részlet is a

tárca, de érdekesnek kell lennie és a rohamos cselekvények mindenkor jobban kötik le a figyelmet a legérdekesebb leírásnál is. Ezenkívül kifejlesztették a kis formákat; a közönség szereti, ha nem kell megszakasztania olvasmányát és ezt csak úgy tehetné, ha nem volt a nagy formákhoz kötve. Kezdődtek hát lassan lassan regények helyett inkább kisebb elbeszéléseket adni; majd terhessé vált az is és mert könnyű is volt a rövidítés, lett az elbeszélésekből apró causerie vagy rajz, festés, melyeknek az aesthetika nem ad ugyan törvényes formákat, de a közönség szereti s néhány ügyes író valóban méltóvá is tette a megkedveltetésre. De hát mit használnak avagy mit ront a műnek értékén az, hogy az aesthetika, vagy fejezzük ki magunkat pregnansabban: — a költészetnek nem süti rá egy munkára a megélhetés bélyegét?!

Ez absztrakt tudománynak élnek-e költői termékek?!... Valahányszor az író alkot, ezen tudomány magas trónusához vigye-e gyermekét, hogy ez ítéletet hozzon törvényes vagy törvénytelen volta fölött?!...

Nem! Nem a költői művek vannak az aesthetikáért; de az aesthetika a költői művekért. A megélhetés föltételét a munkák magok hordják magokban, a kritika csak azt vizsgálhatja, hogy ez a föltétel igazán életképes-e?

És nem volna már élet vagy jogosultság ez életre azon túl is, a mit Aristoteles és Kant nyomán, szörszálhasogató tudósok, a kész költői alkotásokból, törvényül abstraháltak?!... Hát csupán azokban a megmohosodott formákban élhetne költői alkotás, melyekbe Homértől, a modern klasszikusok korszakáig, a tizenkilencedik század elejéig, nyert megtestesülést a szép?!... Nem tudná az emberi elme más formába is öltöztetni eszméit, képeit, mint azokba, melyek száz lokon át szolgáltak keresztül a költészetnek?!...

Dobjuk el a német-vaskalaposok elfogult, vak nézeteit és mondjuk ki Tainevel, hogy igen is örök a formák lényege épp úgy, mint örök az emberi szellem mivolta, de változók a megjelenés alakjai. A modern tragédia lényege semmiben sem különböző az antik tragédiák mi-

voltától; de igen is, más bennök a fel-fogás. Az érettségnek jelei mutatkoznak bennök; annak az érettségnek jelei, melyet az emberiség százados küzdelmei és tapasztalatai folytán magának megszerzett. A modern epika és lyra lényege nem más, mint volt a classikus eposzok és dalok lényege évszázadokkal ezelőtt; csak a századok változtatták meg külső ruháját, lehánva róla az akkori divatot és rája fűzve a mi divatunk sallangjait.

És az idomítás, a külső idomítás mesterségéből a hírlapirodalomnak sem sokkal több jutott osztályrészül, mint azoknak a koronként jelentkező divatoknak, melyek a lényegét gondolva megváltoztatni, csak sallangot fűztek vagy oldottak. A hírlapirodalom is csak azt tette, a mit tettek az egyes korszakok. Sohasem kívánták, a mint nem is kívánhatták, hogy céljaikért olyas valami essék áldozatul, a mit kárpótolni nem lehet; ők is csak külső díszet vettek és külső díszet adtak.

Kárhozzatandók-e érette? Épen nem. Ki kárhozzatná Goethét vagy Schillert, mert balladáik nem olyanok, mint a svédoké? — Nem is érthetjük hát, hogy mit jelenthetett Szász Károly felajdulása, a Kisfaludy-társaság egyik tavalyi gyűlésén a fölött, hogy a regény-irodalom elkorcsosul, mert a hírlapok céljai kiszorítják belőlök az elbeszélési elemet és, ugyancsak ez alkalommal felolvasott aesthetikai-elégiája, melyben elsíratta, hogy nem írnak elbeszéléseket, hanem, egy hírlapi tárczához kötve a koncepczió formákat, rajzokat írnak. — És nem csak Szász Károlytól, de már más kritikus ajkáról is volt alkalmunk hallani, mint menydörögte le, irgalom válogatás nélkül, azokat az apró elbeszéléseket, melyek «rajz» czimén, a legutóbbi idők alatt nagy mértékben lepték el irodalmukat is.

Az a két fiatal író, kikről e cikkben fogunk szólni, hasonlóképen olyas alkotásokkal lépvén föl, mint a minőkat «rajz» czím alatt szoktunk olvasni, — nem lesz egészen fölösleges, hangelemeire bontani e menydörögéseket.

Nem írunk elbeszéléseket, — hangzik a vád, — mert nem tudnak elbeszélni; nem ismerik a helyzeteket, viszonyokat, hát csak elsiklanak fölöttök; tömörítik a cselekvést; nem okolnak meg semmit; a

jellemalakulásokat érdekesítő cselekvényfordulatokba burkolják, mert nem ismerik a lélek világát; nem gondolkodnak, nem is tudják, hogy szokott más ember gondolkozni; csak elmondják egy helyzet előjátékában vagy következményeiben mind azt, a mit a hajdani írók hosszasan, oldalakra, lapokra kinyújtott értelmes leírásban, cselekvénykép játszottak le szemünk előtt.

Ezek a vádak és hogy — különösen a keretre vonatkozólag — mennyire gyengék, kimutattuk már fentebb is. Lényege talán a novellának az elbeszélés és leírás?! — Legfőleg csak eszközei. Hiszen ha lényege volna, nem állana fön a regény és novella különbsége. Ha tehát ez csak pusztán eszköz, mért kötnők meg vele az író képzeletét? Eötvös báró szerette, ha novelláiban sokat reflektálhatott és ő maga is beszélt hőséről; Mikszáth ellenben nem szeret sokat beszélni hőséről; bemutatja, egy-két nagy vonással kiszínezi, de a cselekvés által jellemzi.

Hanem e vád alaptalanságával szemben, teljesen jogosult az a másik, — pedig éppen nem bizonyít a rajz ellen, — hogy a rajzírók nem tudnak jellemalakulásokat festeni. Es valóban ez a rajzíróknak, de csak is a rajzíróknak és nem a rajznak, lényeges gyengéje és hogy különösen a mi fiatalabb íróink, kik e formát nagyon kedvelik, leginkább éreztetik itt ifúságukat, annak maga a rajz, mint költői forma, nem oka. A ki nem érez magában elegendő erőt, hogy diadallal küzdjön meg a rajzírás eme nehézségével, ne akarjon rajzot írni. Igaz, hogy e nehézséggel a legjelesebb magyar rajzíró, maga Mikszáth is, sokszor nem tud megbirkózni; de hát vonható-e ebből törvény arra, hogy rajzban, mert koncepcziója kicsiny, formája szűk, egyáltalában nem lehet jellemalakulásokat rajzolni?! Ott vannak például ép Mikszáth teljesen sikerült rajzai a Jó palócokról. — Nem kontár utánzata, nem korcs fattyú hajtása tehát a rajz az írói tehetetlenségnek, de költői forma, melybe ha a költő bele tudja illeszteni alakjait, szépet teremtett és a mi szép, azt szentesíti az aesthetika, paragrafus nélkül is.

Thewrewk István *«Azok a lányok»* kötete, melyből rövid idő alatt immár a második kiadás jelent meg, hasonlóképen rajzokkal van tele, de egyúttal teles-tele azokkal a gyengékkel is, melyből fiatal rajzíróink oly busásan táltak be már kritikánknak.

Thewrewk csak az életnek azt a kis zugát ismeri, a melyben az iskolából kikerült fiatal leánykák élnek; játékaik, bohóságaik, képzelődéseik között. És ez bizonyára nem hiba még. Egyoldalúság ugyan és egyfolytában olvasva a kötetet, unalmassá, émelygőssé válik; de ez csak azt bizonyítja, hogy Thewrewknek nincsen fantáziája és nem vád, hogy ily szűk világból merítette tárgyát és vette alakjait. Hanem a mi ennél sokkal kirívóbb gyöngéje és a mit ép a rajznak, mint költői formának érdekében nem szabad elhallgatnunk, az jellemfestői képzetlensége. Kötetének egyetlen egy elbeszélésében sem találja el azt a pillanatot, melyben alakjai megváltoznak. Közönyösen siklik a legérdekesebb jelenetek mellett, ha már fel is halászott mindent,

a mire szüksége volna. Gyakorta bosszantó, hogy előtte van minden s mintha nem látná őket, nem tud velök festeni, mint a képiró, kinek ecsete, festéke, mindene van, de határozott modellje nincs és a mit eddig látott, chaotikusan folyik össze szemé előtt.

Kétségtelen, hogy ezek Thewrewknek, a fiatal embernek hibái és kár volna, ha annyi stilisztikai ügyességet és koncepcziói tehetséget, mint a mennyit kötetében bemutatott, tanulmányok híján, elcsenevészten engedné. Thewrewk ugyesen ír; de még nincs ízlése és nincs tapasztalata. Ha e kettőt megszerzi, megmenekül attól a nagy hibától, hogy az emberi élet egy rövidke korszakát két rajzban, kevés változat nélkül, feldolgozza. Nem szabad az írónak szemhatását erőszakkal elzárni s különös hibája, ha ezt az elzárt kört az emberi élet azon korszakába teszi át, a hol a költészet nagyon kevés, de igen sok a naivitás. Ez utóbbi hamar válik unottá, különösen, ha oly sokszor affektált, mint Thewrewk könyvében. De Thewrewk, mint felfogása tanúsítja, nagyon kedveli az extravaganciát; még a szógyártás veszedelmes mesterségétől sem riad vissza és nyelvérzékének egészen helyes volt, hogy többet ne említsek, az *«álduzásán»*. Ha folytatni akarván e analógiát, oda jutnék, hogy *«láblógatva»*, *«fúlhegyezve»* kitűnő magyar szavak volnának.

Szántó Kálmán komolyabb törekvéssel, több költészettel és egész más ambíciókkal lép föl, mint Thewrewk. Ő is körülhatárolja ugyan világát és minden elbeszélésének hőse fiatal. De túlmegy a gyermeki kor határain. Nem festi játékaik között a gyermekruhából kinőtt gyermeket. Az ő fiataljai élnek; ismerik a világot is vagy legalább látják reményeikben, küzdelmeikben és vágyaikban. Olyan alakok tehát, kik mindenkép méltók és képesek is egy cselekvény központjává lenni, míg Thewrewk egyéneit nem is szeretjük látni a tett mezején, tudva, hogy a mit tesznek, az nincs komolyan téve, vagy csak parancs, minek engedelmeskedni kell. Szántó komoly feladatot komolyan iparkodik megoldani és szereti a költészetet, bár nagy hibája, hogy azt alakjaiban keresi és nem viszi beléjük. Neki sincs nagy fantáziája s azt gondolja, hogy a húsz éves lélek bir önmagában elegendővel. *«A húsz éves lélek maga a költészet»* — kiált föl egy helyen; pedig a húsz éves léleknek csak költői hangulatai vannak. Innen van, hogy Szántó alakjai is gyakorta elbágyadnak és a drámai csomók szétválnak, de nem oldódnak. E mellett nagy hibája, hogy sokszor pongyola lesz irálva, pedig stilusa szép, koncepcziója ügyes. De nála is, mint Thewrewknél, több az akarat, mint az erő. Ő is érzi, hogy hol keresendők a fordulatok magyarázatai, de még nem mindenütt képes őket magyarázni. Túlságosan is vele érez, vele gondolkodik hőseivel s ilyenkor elveszti lába alól a talajt.

Elbeszéléseinek egyike a *«Hite nem volt»* című remek indul. Egy fiatal ember van benne festve, ki első csalódása után elvesztette hitét a világhoz, önmagához és később nem hiszi el szívének, hogy kis unokahúga meglapta az elhervadt

virágokat és őket fakasztott helyökbe. De nem hiszszük el az írónak mi se, mert az elbeszélés vége zilált s a jellemfestés rohamos már a katasztrófa előtt is.

Es ez hibája Szántónak minden elbeszélésében, a hol alakjai mind nagyon fiatalok, hiányozván belőlök is, az íróból is a reális élet iránt való érzék. Meglepő azonban már az ellentét kötetének első és utolsó rajza között. A kötet első darabjában, melynek címe: *«Soha sem foglak elfeledni»* egy vén ember van festve, a ki ősz haja daczára is úgy érezi át első szerelmét, melynél a leány azt esküdte, hogy soha sem fogja elfeledni, mintha tizennyolcz éves volna. Szinte bántó az a sok áradozó szó, az a sok föllengős gondolat, a mi e vén ember ajkáról lepörög most, hogy visszaemlékezik első és utolsó szerelmére. Mennyivel igazabb élet, mennyivel egészségesebb légkör uralkodik a kötet utolsó rajzában, melynek címe: *«A Lóránthi kastély örököse»*. Azt beszéli el ez a rajz, hogy az utolsó Lóránthinak van szép, fiatal felesége, de a hat éves házasság daczára, nem szállta meg a házat a gölya-madár. A boldogság nem boldogság a fiatal párra és a jölet csak azt juttatja eszökbe, hogy nem lesz, ki mind ezt örökölni fogja. Egy kis lányka vetődik e közben a kastélyba, ki az asszony szívét egészen leköti. Hanem később kivil, hogy a gyermek Lóránthi régi, tiltott szerelmének a gyümölcse és az asszony télvíz idején el akarja üzni; de egy esdeklő szó a kis ártatlan ajkáról meglágyítja és a gyermektelen asszony anyja lesz.

Messze magaslik ki e rajz az egész kötetből és ezt olvasva, eszünkbe jutott az a régi mondás: *«nonum prematur...»*

DR. BALOGH IVÁN.

A PHILHARMONIKUSOK RENDKIVÜLI HANGVERSENVE.

HÉTFŐN január 12-én tartották derék filharmonikusaink a m. kir. operaházban D'Albert Jenő, a gyorsan európai hírre vergődött fiatal zongoraművész közreműködésével rendkívüli hangversenyüket. E hangverseny a rendkívüli melléknevet valóban megérdemelte, de nemcsak azért, mert a megállapított hat hangversenyen fölül tartatott, de azért a ritka élvezetért is, melyet nyújtott. — A hangversenyt Goldmark Kleist *«Penthesilea»* tragoediájához írt nyitányával kezdték meg. Érdekes és sok szépséggel, gazdag fantáziával írt mű, mely a dráma eseményeit találóan ecseteli. Goldmark e művével eltér ugyan a szorosan vett nyitány-formától, és inkább a programzene válfajához közeledik. Thematikai kidolgozás és fejlődés alig van, az egész allegro mintegy indulószzerű jelleggel hat, melyet egyhelyt andante vált fel, s a nyitányt apotheoisként egy gyászindulóval fejezi be. Goldmark minuczióssá pontossággal híven követte Kleist drámáját, s talán azért esett a fent említett hibákba. Igaza van Brahm Ottónak, ki a legújabb művében a *Penthesilea* tragoediájáról így

nyilatkozik: nincs bonyodalma, intrikája, technikája, kényelme, csak hangulata és szenvedélye van; azt pedig Goldmark nyitányában ugyancsak híven adja arca.

A nyitányt követte Beethoven ritkán hallható (Esz-dur) zongora-hangversenye, melyben D'Albert Jenő zongora-játékával remekelt. Tökéletesebben kiegyenlített technikát, az elképzelhető legnagyobb nehézségeknek játékosabb és biztosabb legyőzését, valamint az előadási és frázis-rozási árnyékolásnak plasztikaibb feltűntetését alig lehet képzelni, s a most működő zongora-virtuózok közt alig lehetne csak egy párt is melléje állítani, pedig D'Albert úr csak két éve, hogy a nyilvánosság elé lépett. 1864. év április 10-én született Glasgowban francia atyától és német anyától. Hét éves korában atyja kezdé a zenében oktattani, s rendkívüli tehetséget fedezett fel benne. Tizenegy éves korában Londonba ment, hol Pauer Ernőnél folytatta tanulmányait. Tizenhat éves korában Richter János ismerkedett meg vele az atyai háznál, fényes zenei hivatosságát rögtön felismerte, s magával vitte Bécsbe, hol alaposan oktatta, egy évvel később pedig bemutatta Liszt Ferencnek, ki a fiatal művész tehetségét teljes virágzásra fakasztotta. Igen helyesen jegyezte meg egyik zeneesztétikusunk, hogy a kibén annyi művészi anyag van, mint D'Albertben, annak csak szorosabban kell érintkeznie a fűz forrásával, hogy lobogó lánggá gyúljon fel. Liszt Ferenc, a fiatal művészt valóban atyai szeretettel fogadta. Beethoven páratlan szépségű zongora-versenyében, melyet zenekar-kísérettel játszott, bámultuk felfogásának érettségét, oly erős kifejezéssel interperálta e remekművet, hogy méltán ragadta magával a közönséget. Scálai, oktávai, terz, sext, futamai és trillái mind gyöngyözetesen egyenlők és simák. Rubinstein, Bülow egészen más értelemben s más kitűnő sajátosságok feltűntetésében vívták ki az elsőbbségi rangokat. Bülow Beethoven pedagógiai modorral taglalja, motivumait szétszedi és egyenként tűhegyre veszi, D'Albert úr pedig a nagy klazsikust egyöntetűen, nagyszabású felfogással és fényes technikával adja elő. Megjelenése ment minden affektálástól, mindig a művészt élveztük benne. Játszott még Chopintól négy darabot, és azokban is bámulatos technikájával bővölte meg a hallgatóságát; különösen az Asz-dur keringő, valamint a rendkívüli nehéz Polonaise (op. 53) oly melegség- és közvetlenséggel tolmácsolta, hogy a tüntetés mindaddig nem szakadt félbe, míg Rubinstein etude-jét eljátszotta, mely etude előadásával leírhatatlan hatást keltett. A siker e fiatal, istentől megáldott művészt egész teljességében illette meg.

E hangversenyen hallottuk még Volkmann bájos dallamosságú (D-moll) szerenádját, melyet filharmonikusaink már többször adták elő, de szívesen hallgattuk újra, mert Volkmann szelíd muzsájával mindig kellemes szórakozást fog szerezni. — A gordonka-magánzólamot Rosé úr, az opera első gordonka-művésze játszotta, és érte elismerő tapsokban részesült, habár Ruhoff urat nem sikerült elérnie.

Az utolsó számot Schumann nyitány, scherzo és fináleja képezte, mely mű

Szinfonietta név alatt ismeretes. Zenekarunk e művet lendülettel és gyönyörű szabatosággal adta elő, de már nem volt képes a: előző művek után nagyobb hatást kelteni. Különben is Schumann ama zeneszerzők közé tartozik, kik nem igen tudnak népszerűekké válni. Műveinek teljes élvezése annak szellemével való megbarátkozást és tanulmányozást tételez fel; Schumann német a szó szoros értelmében. Mély érzelem és erős reflexió jellemzi. Nem a kecs, hanem inkább a nagyság, nem a mosoly, hanem a zenei philosophálás az ő sajátága. Legszebb része az utolsó tétel (finale), melyből bizonyos misztikus költői hangulat érezhető ki, s mely tételre a klazszikus alap mellett a romanticismus üdeségét lehel.

Mindent összefoglalva, elmondhatjuk, hogy a hangverseny igen érdekes volt és nagy élvezetben részesült a jelenlevő közönség. Az elismerésből jut Erkel Sándor kitűnő karnagynak is, kit a hangverseny rendezése körül kiváló érdem illet meg.

BÁTOR SZIDOR.

A MISKOLCZI DALÁRÜNNEPÉLY MŰVÉSZI SZEMPONTBÓL.

— Ebből kifolyólag némi következtetések az országos dalárügy jövőjére nézve, különös tekintettel a versenybíróóság eljárására és az újabb eltagadott érem díjazására. —

(Folytatás.)

A MINT a miskolczi jury-gyűlésben észre vevém, szent borzadály uralkodik a mérvadó körökben, a versenyzők hibáinak felsorolása előtt. Szerény nézetem szerint ezen titokszersűségnek minden áron végét kell szakítani, mert: 1-ször alkalmat ad protectionális gyanúsításokra, vagyis nyíltan kimondva, lehetlenné teendő a hibátlanul szerepelt egyletnek mellőzését, egy hibákat elkövetett egylet kedvéért; 2-ször a versenyzési működés igazságos azaz tényeken alapuló bírálatát meg fogja nyugtatni mind a versenyzőket, mind ezeknek otthoni közönségét, ha abból ki fog tűnni, hogy a második, harmadik hely, vagy a díj nélküli maradás kisebbszerű, néha talán csak véletlenség okozta eltérésnek vagy p. o. kevésbé tökéletes hanganyagnak tulajdonítható! 3-szor és ez a legfőbb argumentum a hibák felsorolása mellett, *tanulni* fognak egyleteink, hogy *mire* kell a fősúlyt fektetni, *mire* kell figyelni, *mit* kell kerülni, hogy valaki díjra érdemet szerezzen. A miskolczi ünnepélyen, egyes, az illető egyletek kiválóbb tagjaihoz számítható ismerőseim részéről, a versenyzési működésre vonatkozó oly ferde felfogásokat, a tényeket számba nem vevő, a művészi követelményekre nézve teljesen tájékozatlan osztályozásokat hallhattam, melyeket, mint versenybíró az ítélet kimondása előtt nem rectificálhattam, a mi különben, szerény vidéki karnagy létemre, talán nem is sikerült volna — de a melyek után meggyőződtem arról, hogy *beható, részletes* bírálat nélkül nincs kilátás arra, miszerint daleyeteink nemsokára a művészi tökéletességet megközelíthessék, mert a nagy többség erre nézve *tájékozva* nincsen.

Végre a versenybíróóság összeállítását illetőleg nem tartom helyesnek, hogy a pótbírók a tanácskozmányra meg nem

hivatnak, a mint Miskolczon történt. Különösen akkor nem helyes az ilyen eljárás, ha a jury tanácskozni és nem csak egyszerűen szavazni fog. Ilyenkor a póttagot legalább hozzászólási jogától megfosztani szerintem nem szabad. De megtörténhetik, hogy valamelyik rendes tag a tanácskozmány alatt egyszerre rosszul lesz, és e miatt, vagy a bírálat eredményét meggyőződéssel összeférhetlenné találván, vagy más okból a gyűlésből távozik, hol kerestessék akkor a póttag, vagy ez az ajtó előtt várjon?

Miskolczon én is közel voltam, különösen egy a gyűlésben ellenem intézett alább még előhozandó éretlen támadás következtében, szavazás közepén a gyűlésből távozni. Hol találtatott volna akkor — este 8 órakor — az illető póttag? És ha nem találtatik, hogyan döntetett volna el a dolog egyenlő szavazatok esetében? — Mind oly kérdés, mely bebizonnyítja annak szükségét, hogy a döntő gyűlésben a póttagnak is kell résztvevést engedni, különösen akkor, ha ezek némelyiknél kellően nem képzett, de azért mégis berzenkedő rendes tagnál sokkal több kvalifikációval bírnak. Debreczenben a póttagok is szavaztak, Miskolczon nem létezőknek tekintettek. Rendezni kell tehát ezt a dolgot is.

Áttérek most a miskolczi közgyűlés által elfogadott *éremrendszert*, továbbá a Debreczenben életbe léptetett, de Miskolczon ismét törölt minta-egyleteket illető nézeteimre.

A mi az elsőt illeti, nyíltan kimondom, hogy azt semmiképen sem tarthatom művészi testülethez illő jutalmazásnak, mintegy a művészetet iparaggá degradálván. A célra nézve pedig, mely az éremrendszer behozatala által elértni kívántatott, hogy t. i. jövőre a díjazási versengés megszüntetessék s ezáltal a versenybírói ítéletmondás könnyíttessék — meg vagyok győződve, hogy ezen feltevése nem fog bekövetkezni. Mert ha eddig sok egylet, — bár hibás szereplés mellett is — első díjakra, vagy általában díjazásra aspirált, ezentúl talán valamenyi aranyérmek után fog áhitozni és ez irányban a versenybírói tisztséget martyiummá tenni. E tekintetben tehát nem nyerendünk semmit, de az igazság szempontjából sokat veszünk. Általánosan el van ismerve ugyanis, hogy kötött verseny a szabad versenynél sokkal nehezebb. De egy és ugyanazon versenyben is csak három egyenlően működő szereplőt, a sok évi tapasztalat szerint nem találunk. Ha pedig A egylet kifogástalan énekeért, B egylet kevésbé sikerült és C egylet meg több hiányokat mutató szereplésükért, mind egyenlő értékű arany vagy ezüst érmek nyernek, hol van itt az igazság, a valódi érdem kitüntetése? Ha pedig — csakhogy senki se apprehendáljon és mert nem sokba kerül — valamennyi szereplő kitüntetésben részesül, ki fogja jövőre érdemesnek tartani, művészi törekvést mutatni; egészségének kockáztatása mellett hónapokon át a kimerülésig fáradozni a legnagyobb részt nyers elemek iskoláztatásán, hogy illő készséggel a küzdőterre léphessen? — Azt hiszem, igen kevesen. — Ézért félek, hogy az éremrendszer országos dalárügyünknek nem nagy hasznára leend.

De éppen a jövőre való tekintetből, azaz dalárügyünk emelése szempontjából sajnálom a mintaegyletek törlését, azaz az azok felállításánál alapul szolgáló vezéreszmék elejtését. Igen nagy méltatlanságnak tartom azt, valamely egylettől kívánni, hogy ad infinitum minden alkalommal versenyezzék. De még furcsábbnak találom azon, újabb időben támasztott követelést, hogy a versenyző egyletek mind a két versenycsoportban tartoznak fellépni. Hiszen ez által ha például oly egylet, mely már első csoportú díjat nyert és jövő alkalommal ismét mindkét versenyzésben részt vesz, csak azt mutatja, hogy kellőleg nem bizik magában, és minden áron díj után vágyódik. Ha pedig valamely egylet szerényen csak a második csoportban akar fellépni, nem lehet szerintem bizonyos ideig kényszeríteni, hogy a magasabb csoportban is figuráljon. Az előre törekvés sohasem tartható bűnnek, holott a hátsó ajtó fentartása bizonyos gyengeségi érzetre mutat; ha pedig valaki fokozatosan akar haladni, azaz míg a könnyebb csoportban első helyre nem vergődött, addig a magasabb kitüntetésről lemond, ezt soha sem lehet kárhoznatni. Ha a gyengébb, vagy újonnan alakult egyletek ezt a fokozatos haladást követnék, meg vagyok győződve, hogy ez csakis előnyére válnék az ügynek, és emelné a versenyzés érdekességét.

Helyesnek találom azonban azon nézetet, hogy, ha nem is követelni, de elvárni lehessen a tag-egyletektől, hogy bizonyos határig mindig részt vegyenek a versenyzésben, folytonos haladásuk tanújelül. De ezen határt a kötött verseny első díjával, azaz az érem-rendszer fentartása mellett jövőre talán az első helyen nyert arany éremmel megállapítani nem tarthatom elengedőnek. A ki csak némi képen is ismeri hazai egyleteink belállapotát, tudni fogja, hogy azok 99-100-ad részénél a tagok túlnyomó többsége a hangjegyeket nem ismeri és bár hangjegyekből, de mégis csak hallás után énekel. Ez a tanulást végzetlenül nehézi és mert a legkitartóbb énekest is a számtalan ismétlés fárasztja és untatja, legfőbb okul tekinthető, hogy a gyakorlati órák hétköznapi időben igen rendetlenül látogatnának és ezért haladás alig észlelhető. Egészen más lendületet nyerne dalárügyünk, ha a működő tagok mind ismernék a hangjegyeket és többé a hangeltalálással nem bajlódván, egész figyelmüket a művészi árnyékolásra fordíthatnák és 3-4-szeri próba után új meg új dalokkal a közönség elé léphetnének. Ezt az illető tagok maguk is beismerik, de azért még sem akarnak az előtük unalmas elemi tanulással foglalkozni. Mi okozza a pécsi dalegylet énekének rendkívüli hatását? Sokan talán azt fogják felelni: Hoffer Károly rendkívüli tenor hangja. Sőt sokan azt is állították, hogy Hoffer nélkül a pécsi dalárda fel nem tűnnék. Ez igen — vagy alap nélküli elbizakodásból, vagy szakképzettség hiányából eredő — felületés és helytelen bírálat, mert szerény véleményem szerint a pécsi dalárda Hoffer nélkül is a dalárünnepélyeken eddig megjelent egyletek között, dalművészeti szempontból a legelsőnek bizonyulna, mert azt hanghordozás, egyenlő, mint egy szájból jövő hangkezelés és

méreti pontosság tekintetéből eddig senki meg sem közelíti. Ez pedig csak a hangjegy-ismeretből eredhet, mely az énekesnek lehetővé teszi, hogy az intonálással nem küzdve, figyelmét egészen a menetek pontos betartására és a próbákon nyert utasítás szerint a művészi előadásra fordíthassa, a karvezetőt pedig felmenti azon kényszerűségtől, hogy a szemlélőre nevetséges ütenyészési erőlködésekkel, néha valóságos handabandázással kelljen a kar összetartására törekednie. Ezen czél után kell tehát törekednünk, hogy lassanként a többi egyleteink is hasonló tökéletességre vergődjenek; ezt pedig csak a minta-egyletek, de a miskolcziól eltérő módon való szervezése által vélem elérhetőnek. Miskolczon ugyanis a pécsi és debreczeni minta-egyletek ugyanazon időben, azaz 3 hónappal a versenyzés előtt, a központból átküldött ugyanazon dallal versenyeztek, mint a többi kötött csoportú versenyzők. Ezt helytelennek azért tartom, mert 3 hónap alatt ügyes, szorgalmas és szakképzett karvezető a legdurvább hanganyagot is, egy dalban művészi kivitelre dreszirozhatja, ha a tagokban csak egy kis kitartás van, úgy hogy kivált érczes, csengő hanganyag mellett, bármely minta-egyletet megközelíthet vagy felülmúlhat. Ezért a minta-egyletek feladatául kitűzném: rövidebb idő alatt lehetőleg tökéleteset mutatni. Ajánlanám tehát a minta-egyleteket is két, azaz alsó és felső csoportra osztani. Az alsóbb csoportnak megküldetnék a versenymű, két héttel a dalárünnepély előtt, a felsőbb csoportnak átadatnák az csak a dalárünnepélyi helyen való megérkezése után. Azt fogják most ezen indítványomra talán sokan mondani, hogy: «hiszen ezen esetben 3 versenymű szükséges, pedig eddig az egynek előteremtése is csak nagy nehezen sikerült». Ezen ellenvetésre azonban utalhatok a miskolczi közgyűlés határozatára, mely szerint jövőre a beérkezett pályaművek közül 5 lesz kiválasztandó és a tag-egyleteknek megküldendő, hogy a kötött csoportú versenymű sorsa az egyletek szavazatai által eldöntessék. A fennmaradt 4 pályaműből a központi bizottság azután könnyen választhat két dalt a mintacsoportok számára, mert ezekre nézve fő dolog nem a szerzemény kifogástalansága, hanem a feladat miképpen való megoldása. Szükséges azonban, hogy előbb kimondassék, miszerint a minta-egyleti csoportokban versenyezni óhajtok ezen szándékukat még a versenyműre történt szavazás előtt a központnak bejelenteni tartoznak, hogy a szavazásnál mellőztessenek s így a versenyműveket előre ne ismerhessék. Vagy pedig a központi bizottság ne is bocsássa szavazás alá a mintaegyleteknek szánt versenyműveket, hogy a történhető indiscretiónak mindenképen útja zárassék.

(Folytatása következik.)

KOVÁRCZ EMIL.

ZENÉSZETI HÍREK.

~ D'ALBERT JENŐ zongoraművész tegnapi hangversenye elejétől végig lekötötte a fényes, szokatlan nagy számban egybegyűlt közönségnek figyelmét. Az igénytelen külsejű fiatal művész kétségkívül a modern virtuosoknak egyik legkiválóbbja.

Játékát bevezett tükély, felfogását nemes, egyszerű tisztaság jellemzi. Mint zeneszerző jóval alantabb áll ugyan a kivitel művészeténél, de komoly tanulmánynak és finom ízlésnek adta tanúságát öttételű «Suite»-jében, melyből a két első, az Allemande és Courante igen csinos szerzemények.

~ WILLMOUTH BÓDOG gordonkaművész és lapunk belmunkatársa a magyar királyi operához szerződött.

~ A ZENEKEDVELŐK EGYLETE holnap hétfőn a Vigadó nagy termében második hangversenyt tartja Bellovics Imre egyleti karnagy vezetése s Seyler Leona k. a., Blau Gyula, Pauli Richard és Láng Fülöp urak közreműködése mellett. A műsor a következő számokat tartalmazza: *Simfonia* nagy zenekarra Major Gy.-tól, *Frühlingsabnung* női kar Hollándertől, *Wiegenlied* vegyes kar, Schumann Róbertől, *Frühzeitiger Frühling* vegyes kar, Mendelssohntól, *Hegedű-verseny* Brucktól, *Éva*, mysterium 3 szakaszban, magán karének s nagy zenekarra, Massenetől.

~ LÁNYI ERNŐ, a kitünő népdalköltő Kolozsvárt elfoglalt karnagy állását a művezetés és közte felmerült elvi különbségek miatt elhagyta és állandóan a fővárosban telepedett meg, hol zene- és énektanítással foglalkozik, úgyszintén új dalainak kiadását eszközli, melyek nem sokára a «Harmonia» kiadásában fognak megjelenni. A legnépszerűbb dalköltőt ajánljuk a népszínműírók figyelmébe, kik darabjaik érdekében kéretnek a megzenésítés dolgában szerkesztőségünkhöz fordulni, melynek Lányi Ernő úr újonnan megszerzett munkatársa, kinek új dala a régi, az egész országban elterjedteknél is nagyobb sikert és népszerűséget ígérnek.

~ A PÁRISI NAGY OPERÁBAN hétfőn adták először Pechard *Tabarin* című operáját, melynek szövegét Paul Ferrier írta, a ki tíz év előtt ugyancsak Tabarin, a vándor komédiás életét dolgozta fel vígjátékban a Comédie Française és főleg Coquelin számára. E darab akkor megbukott. Most, mint libretto jobban tett, bár a vidám szövegre ólomsúlyként nehezült a Pechard vajmi kevésbé eredeti és gondolatokban szegény zenéje. A címszerepet Melchisedec énekelte, a Tabarinné asszonyét pedig Dufranc k. a.

~ FRANCZIA WAGNER-ÉNEKESNŐT földöztek föl Párisban, Pasdeloup hangversenyében. Az énekesnő Barral grófnő, férjézet Rambaudné, a ki mult vasárnap rendkívüli sikerrel énekelte *Kassandra* néhány dalát Berlioznak «A trójaiak» című kiadatlan operájából. Ez a szerep ugy zeneileg, mint drámailag óriási feladatokat ró az előadó művésznőre. Rambaudné ezeket a feladatokat, a melyekkel Viardot Garcia sem mert megpróbálkozni, nagy szerencsével oldotta meg.

~ A PÁRISI OLASZ OPERA a bukás szélén áll. A bevételek még a zenekari tagok fizetéseit sem fődözik, és az énekesek meg énekesnők már hónapok óta nem láttak gázsit. Mindez nyílt titok Párisban, de a francia lapok csupa kiméletből hallgatnak e kétségbeesítő viszonyokról.

~ STUTTGARTBAN még e hó folyamában elő akarják adni Wagner «Walküre»-jét. Egyelőre még csak jámbor szándék, mert Siegelindét még nem találtak.

~ NAGY ZENEÜNNEPÉLY lesz Bonnban június három utolsó napján. A műsor főpontját Bruch Miksa *Achilles* című nagy karműve fogja képezni, melyet a szerző maga fog dirigálni. Ezenkívül Beethoven, Schumann, Händl és Brahms művei szerepelnek még a műsoron.

~ GLASGOWBAN új tenor-star tünt fel állítólag phaenomenális hanganyaggal. Neve Dyved Lewis és becsületes csizmadia volt Wales hercegségnek egy kis tulajában, míg Patti Adelina fel nem fedezte. A híres énekesnő saját költségén taníttatta ki Londonban, hol most nagy várakozással néznek első debutjének elébe.

~ A SZT.-PÉTERVÁRI OROSZ OPERÁBAN Tschaikowszky «Eugen Onegin» című operája a komponista számtalanszori kihívása és egyéb ovációk közt került előadásra.

~ LONDONBAN a jövő saison folyamán német opera-társulat is tart előadásokat, Richter János vezénylete mellett. A rövid tartamú vendégszereplés alkalmával színre kerülnek Wagner *Tristán és Isolda*, *Wal-kürök* s *Siegfried* című dalművei.

VADGALAMB.

— Eredeti népszínmű dalokkal 3. felvonásban. Irta Gerő Károly Zenéjét szerzette Szentirmay Elemer, Először I. hó 10-én adott a népszínházban.

NEM a drámaíró jelessége volt az, miről a napilapok és a közönség beszéltek, midőn Gerő második kísérletének a «Vadgalamb»-nak eredményeiről szólnak. A fiatal költőt illették a taps és elismerés buzdításai; a fiatal költőnek nyújtjuk mi is elismerés szavát, mert némes ambícióját nem engedte, selejtes sikerekért, vásári munka készítéséhez lealjasodni és megőrizte törekvésének őszinteségét azon rettenetes tévedés áramlata között is, mely népszínműíróinkat a legutóbbi évek folyamán elragadta. A «Vadgalamb» messze kimagasló alkotás mind azon népszínművek között, melyek a legutóbbi években színre kerülve, csak eltorlaszolták az utat, melyen e speciális drámai faj fejlődési útján tovább haladhatott; toronyként nyúlik ki közülök koncepcziójával; alakjai egészen más légkörben élnek és minden ízükben, hibáik daczára is, költő alkotóra vallanak. Nem mondjuk ezzel, hogy Gerő a Vadgalambbal határozott rést ütött azon nagy hiányokon, melyek a népszínműnek, mind drámai fajnak, régi, traditionalis hibái. A régi nyomokon jár ő is és Tóth Ede sentimentalismusa vesz rajta legtöbb erőt. Kár, hogy nem örökölte pathetikumát is. Ha majd e nagyon érezhető hiányt azzal iparkodik Gerő legalább pótolni, hogy cselekvénye tömörebb legyen, hogy alakjai erős drámai lendület hatása alatt cselekedjenek és nem temetik el szenvedélyüket az érzelmekbe; sokkal igazabb drámai érdeklet tud majd alakjainak is, cselekvényének is kölcsönözni.

És így, egész akaratlanul, nem szólva még eleget a Vadgalamb jelességeiről, beleléptünk hibái közé. De hát a kritikának olyan íróval szemben, mint Gerő, ki szerényen tud és lassan akar dolgozni,

inkább is hivatása, hogy a hiányokra figyelmeztessen, minthogy kiböngészve a jót, hamis tükröt mutasson. Nem is foglalkozunk hát sokat nyelvezetével; nem dicsergetjük sokat a második felvonást, melyhez hasonlót a népszínház színpadán még nem láttunk: hanem bonczolgatjuk majd hibáit és mi őszintén hisszük, hogy megfeleltünk hivatásunknak.

Kezdjük a cselekvényen; mondjuk el röviden a dráma meséjét.

A «Vadgalamb» tulajdonképen nem is a Vadgalambnak (Ricznának), hanem Galand Mihálynak történetét beszéli el, ki derék, becsületes ember, faluja birónak akarja megválasztani és a kinek egyedüli nagy gondját Meskó okozza, egy szomszéd falubeli gazdag paraszt, ki a nagy adósság fejében, melylyel Galand birtoka még apjától lett megterhelve, Mihály egész örökét magához váltotta. Hogy, vagy hogy nem történik — ezt a darabból nem tudjuk meg — Meskó leánya, Julis, megszereti Mihályt és immár félig-meddig jegyesek is, mert Mihály maga is úgy látja, hogy Julis egészen neki való asszony, mikor megszereti Riczát, a vadgalambot és feled ígéretet, becsületet, családot, mindent és végül is a leányt teszi nevévé.

A mese ez elmondott vázlatából is kitűnik, hogy megvan benne az, a mit rendesen drámai összeütközésnek nevezünk. De minő óriási lélektani kápráztatás az, melyen át Gerő hozzá juttat bennünket? Így első sorban is látnunk kell, hogy Mihály tulajdonképen nem az a higgadt elméjű ember, mint a kinek őt az első jelenetben megismertük; Mihály nem az a derék, önfeláldozó testvér, a ki családját mindenek fölött szereti; nem is az a nyugodt, gondolkodó férfi, ki a maga és a magáéval szoros kapcsolatban levő emberek sorsát, mindenek fölött a szívének hordja; sőt látnunk kell azt is, hogy a mit öcscsének mond (a ki házasodni megy, otthon hagyja a szívet és az esztét viszi magával), csak röpke szó vagy legalább praecoccupatio. Mert Mihály, mikor Julis elébe megy, hogy megkérje, még nem szeret; nincs hát oka, hogy a szív és az értelem szavának ily éles ellentétét, talán az ő helyzetének visszasságára elmondja. De ha tényleg ezt a visszasságot akarja jelezni, akkor itt Gerő beszélt és nem Mihály és bizonyára csak jobban mutatja, hogy Mihály jelleme nem tökéletesen igaz és nyugodt, hogy megfontoló természete hazugság. Mert tényleg gyengébb ő a nádnál, ki jövendő arája, értelemmel kigondolt jövendő boldogsága mellől, a legcsekélyebb önvád nélkül megy el szeretni egy leányt, kinek lelki világát alig is sejt.

Minő könnyen változtatható volna pedig Gerő e nagy hibán? Ha az eljegyzési ígéret talán a darab kezdete előtt, vagy éppen kezdetén történik meg és a Meskóké szüreti látogatását kizárólag csak arra használja föl, hogy alkalmat szolgált Mihály szívének a szerelem megfogamzására és csak azután mutatja meg, hogy mily óriási erőtlen nő az nagyra rövid idő alatt — e kardinális hiba nincs meg darabjában. De Gerő nagyon szereti a nagy staffageot és az első felvonásnak majdnem egész első felét csak azzal tölti meg, hogy bemutasson egy szüretet. Mert hogy a Babi szerelmével is megismertes-

sen bennünket, arra nem kellett a szüret; azt igen ügyesen közbe vethette volna akkor is, mikor Mihályban már vibrál a szenvedély és jelleméből kifolyólag fontolóra veszi helyzetét. Ha ezt teszi, a dráma szervezetébe szorosabban kellett volna beolvasztania Bábit, ki erre legalább is unszolja magát annyira, mint Dicső Adalbertnak nőül. Ha ezt a vén kisasszonyt nem csak komikai staffagenak használja Gerő, hanem bele viszi a dráma szervezetébe, fokozhatta volna azt a drámai érdeklet is, melylyel Mihály alakja úgy, a mint van, bizony nagyon keveset van felruházva. Mihály, eltekintve érzelemvilágától és nemes intencióitól, majdnem léhának mondható és részvétünket fele részben sem bírja úgy, mint bírják azok, a kiket gyámoltalanul otthon hagyott, kitéve egy mélyen sértett ember jogos bosszújának. De ha valahogy az a 600 forint, a kötelezvényvel együtt, kissé elkésve, Mihály kezébe kerülne és ez becsületének tisztázására, nem az elátkozott csárdába vonulna meg, hol a sok ördög daczára is Riczája keblén nagyon boldogan pihen: akkor a dráma szálai bizonyára sokkal erősebben lennének összecsomózva és a megoldás nem volna annyira egyszerű, mint a minő tényleg.

Az a nagy vonzalom, melyet Gerő mellékalakjai iránt tanusít, még az utolsó felvonásban is kísérti, hol pedig legrohamosabbnak kellene lennie a cselekvésnek és a hol a drámai fordulat legkevésbé tűri a kitéréseket. Gerőnek a harmadik felvonásra már alig jut valami cselekvénye és egy szájas asszony léha fecsegésével meg egy ügyetlen, és bátran elhagyható, lányrablási kísérlettel tölti ki. Azt hisszük azonban, hogy ez utóbbira az a téves hit csábította Gerőt, hogy a drámában nem szabad egyetlen alakot sem bevezetlentül hagyni, illetőleg nem szabad a nézőben egyetlen alak sorsa iránt sem kételynek főnmaradni. Ez a szabály igaz; de nem követeli, hogy olyan mereven hódoljanak neki, mint azt Gerő teszi. Szabad a drámában olyan alakoknak is szerepelni, sőt szerepelnek is, kik a cselekvényben való részességük arányában nyerik sorsuk elintézését. Minek hát Muki megalázására olyan hosszú jelenetet szentelni, mint a leányrablás? Mért végez könnyen és még is nagyon kitűnően Dicső Adalberttal? . . .

A harmadik felvonás, különösen pedig a dráma megoldása, a legkevésbé sikerült része az egész darabnak. Nemcsak hogy érdektelen, de nem is drámai; az a jelenet, melyben két kötelezvényt egymás után tépnek el, inkább okoz derűtséget, mint a felcsigázott várakozásnak költői igazsággal való kielégítést. (És az első előadás alkalmával bizonyára csak a jelenet tönkre tételéhez járult hozzá *Sik Gizella* (Julis) midőn itt elnevette magát.)

A főalakok egyike *Ricza* képezi mindazon által a darab legnagyobb hibáját. Ez a leány — a vadgalamb — egy költői álomkép, kinek naivsága, együgyűsége, egész lénye más, mint a minő naivságot, együgyűséget mi ismerünk a hűsből és vérből alkotott embereknél. De nem is ez Ricznának legnagyobb hibája. Ha önmagában következetes volna, talán vaddal sem illethetnők. De ez a leány mindegyik szavával, mindegyik gondolatával

a másikat üti agyon: néhol a túlságig naiv, máshol beszél már olyan dolgokról, melyek a civilizáltság nyomaira vallanak; egy helyen, mintha félne az embertől, máshelyen már álmaról beszél, melyben megszerette a százszor szép legényt; majd úgy viselkedik, mintha az embert maga fölött vagy maga alatt álló lénynek tartaná, pedig ha vadonban, ha pusztában nevelődött is föl, emberek között élt, kikhez vonzódt, kikre szívesen emlékezik, mert élvezte emberi szívök jóságát; sőt egy helyen azt a botlást is elkövetetti vele a szerző, hogy azt kérdi: mi az isten, mi az imádság és nyomban rá tükröt kér, melyben megnézhetné magát. Gerő, ha máshonnan nem, a történelemből megtanulhatja, hogy sokkal előbb érezték egy felső lény létének hatását (vagy mondjuk szükségességét), mintsem gondoltak arra, hogy jó lenne az arcz szépségéről tükröben szerezni bizonyosságot.

Egy másik elhibázott alak még Julis. Ez a leány az egész darab folyamán úgy tűnik föl, mint a ki Mihályért rajong. Nemcsak az első felvonásban jön utána, a mi még érthető, de utána jár a második felvonásban is, mikor már Mihály elég nyilvánosan mutatta meg, hogy nem szereti és még is mi történik a harmadik felvonásban? Julis egyszerre magába száll és Imrénének adja kezét. Honnan e változat? Imrénének szavai hatották meg? Igaz, hogy Imre derék, nemes ember, ki megérdemli Julis kezét; de hát Imre ostromolta már régebben is? ... Nem, nem ezért történt a változat és, bár triviális lesz következtetésem, még is csak úgy van, hogy a szerzőnek szüksége volt erre, mert különben Mihály nem jut — elég érdemtelenül — Riczához, vagyona-hoz, becsületéhez egyszerre.

Az előadás a legjobbak egyike volt azok között, melyeket a népszínház újabb időben produkált. A népelet külső reprezentációjára is több gond fordított egy idő óta, mit arra akarunk magyarázni, hogy a színpalak mögött titokban valami változás történhetett a rendezőségben. Tény az, hogy abban a kellemes helyzetben vagyunk, már három premiérnél a haladás világos jeleit konstataálni. — *Tamási* (Mihály) adta a legkiválóbb alakot, melyet bátran sorozhat ama régi galeriába, melylyel annak idején elragadta közönségét. Valóságos őserő mozgatta azt a tetőtől talpig magyar, érett legényt és Tamási játéka sokkal élénkebb mozgásba hozta a drámai lüktetést, mint maga a szerző arra az alakot képesítette. *Pálmai Ilka* Riczája nem emelkedett fel egészen Tamási Mihályához a szenvedély festésénél, mely a jellemhez mérten csak elemi erővel és a rendetlenség pittoreszk eredetiségével gondolható. A lyrai részletekben sokkal szerencsésebb volt és itt határozottan sikerült neki a melodramatikus alakot poetikus verőfényvel körülvenni. *Tihanyi* nagy sikert aratott Dicső Adalbert minden ízében eredeti, humoros személyesítésével. *Csatái Zsófia* egy rég tátogó hézagot tölt be. Merész fellépése és groteszk komikumai hamar hódítottak elismerő tapsot jeles tehetségének. *Vidor* nemcsak dalival, de szép játékaival is megérdemelte a

sok tapsot, melyben részesült. *Tóth* kissé érdes és merev volt.

Szentirmay Elemér szép dalai sokkal járultak a bemutató sikeréhez, így képezték a népszínműnek egy kiegészítő részét. Mély érzés, szép melódia a komolyabb, eredeti invenczió, pajzán jókedv, néhol üde humor a víg dalok legjellemzőbb tulajdonságai, melyek a népszínmű költőjén kívül a zeneszerzőnek is zajos elismerést juttattak.

DR. BERÉNYI PÁL.

SZÍNHÁZI HÍREK.

= VÁRSZÍNHÁZ. Hétfőn Bayard és Prébois *«Egy szegény nő története»*. A szegény nő e története igen egyszerű és ha a szerzőpár azt egy tárcza vagy novelette alakjában mondta volna el és a vége helyett egy pár vízszintes vonalt rakott volna az olvasó elé, még el lehetne fogadni mint egyikét azon sok párisi családi drámáknak, melyekben a modern napi irodalom oly gazdag. De egy asszonyt 3 felvonáson át kínozni és válogatott lelki torturákon átkergetni, csak azért, hogy egy híg frázist alkalmazzunk a megérdemelt és meg nem érdemelt boldogságról, illetőleg büntetésről, az már mégis csak nevetséges. A németek ezt úgy hívják, hogy *«dramatische Augenweiden»* és ez nem egyéb, mint a szerzőnek egy brutális passiója, midőn szemeit egy ártatlan martyrium szenvedésén legetti. Történik pedig az a hagyományos francia ügyesség és leleményesség teljes hiánya mellett, melyeket langyos frázisok dagadozó tirádok helyettesítik, naiv nagylelkűségről, lemondásról, éretnyről, ... led a színház levegője és a kijáratok felé vonzza a nézőt. Mindez oly erőtlén, oly halvány; ha már nincs művészet a szerkezetben, mért nincs szenvedély a cselekvőkben? Határozott önállóság, bizonyos iránylat egy eredmény felé? Talán azért, mert a szerencsétlen nő nem válthat el a régi francia törvény értelmében aljas férjétől és nem egyesülhet nemességétől duzzadó lovaskapitányával? Ha ez a szerzők meggyőződése, akkor nem szabadott volna e dráma megírásához fogni, mert ebben a mesében, melyet fentebb önkéntelenül két sorban elmondtunk, nyoma sincs egy motívumnak, mely drámai feldolgozást megtűrt volna. Hanem egy igen kétes előnye van az ilyen daraboknak: a hamis művészet mutogatására, affektált érzelmek lármás kikiáltására mintegy teremtve vannak, melyeket rossz színésznők és színészek használnak fel a nagy közönség pillanatra való megragadására. Ilyen színésznők kell sijnálunkra, de teljes és igaz meggyőződésünk szerint *Temesvári*nek deklarálni. Egy érdekes nőt Temesváriné soha sem fog ábrázolhatni. Nem bírja a skizzirozás finomságát, melylyel a nő első pár jelenetében a szívet és a rokonszenvet magához kényszeríti. Fellépésében van valami erőszakos és követelő, mely nyers, a lélek finomabb hullámvetésének interpretációjára merőbenképtelen hangja által szenvedhetlenné és ami a nőnél a legnagyobb baj, durvává lesz. Nem vagyunk barátai a nagy drámai színésznők speciális úgynevezett «cri»-jeinek. Temesváriné borzasztó «cri»-je

ellen, melyekkel egy-egy hatásos jelenetét végezni akarta, a harmonia, a szép és mérséklet, végre minden egészséges fül tiltakozni fog. Ez már csakugyan nem volt szép, azt az amúgy is alkalmatlan hangot a felsőbb fekvésben annyira erőltetni, hogy már-már egy komikus katasztrófától kelle tartanunk. Igen kedvező világításban jelentkezett e ríktó és szállás alakítás mellett *Szirmai*. Minél jobban temperálja túlgazdag természeti adományait e fiatal színész, minél kitartóbb fegyvélemmel szorítja az outranceokra hajló buzgalmát egy művészien körülírt mederbe, annál jobban közeledik fejlődésében a megállapodás és tisztulás pontjához, a hol a művész aztán kezdődik. Addig mindig csak színész a színész. És Szirmai az elismerést csakis nemes mérsékletének, mely azért a lelkesedést és melegséget akadály nélkül hagyta rokonszenves alakjából kisugározni, köszönheti, mely elismeréshez mi bátorítva és buzdítva járulunk. *Benedek* volt Chabanel a rossz férj. Kissé vékonyan vette az alakot és így nem adhatta az aljas gondolkodású és gyáva bourgeois teljes hü képét. Routinját, mely mindig kedvezőn preoccupálja a nézőt irányában, ezáltal is külsejében, mint egész tartásában a szokott szerencsével mutatta be. Szerdán *Scribe «Egy pohár víz»* című híres és a politikai intriga legszellemesebb vígjátékát játszották. *Prielle Kornélia*, *Felekyné* és *Palotay Piroskával* mint vendégeket. Mint-hogy az előadás csupán ezeken és Felekyné ismeretes *Bolingbroke*-ján fordult meg, nem lehet abból sokat elvenni vagy hozzátenni. Tökéletes csak *Prielle Kornélia*. A királynő gyűlékony természetét, ingatagságát és szeretetreméltó függettségét páratlan bájjal és nőies, gracieuse felületességgel, politikai tudatosságát pedig elragadó naivsággal, amellyel az előkelőség természetesen szeszélyességével játszotta. *Felekyné Marlborough* hercegnője ez igazán parafait alak mellett számba sem jöhet. A nemzeti színház színpadján már nem is szabad elfogadni *Felekyné* e szerepben, melyet bátran oda tehet, a hol a többi régi szerepei vannak. A cselszövő szép asszonyt feltűnően vaskosan láttuk ábrázolni, kihez az intriga finom szövvénye nem igen illett és midőn az élatok csattanós és jelentékeny végpillanatait erős hanggal és drasztikus gesztussal mintegy trivializálta, mindig azt vélünk érezni, hogy ezen erős kezelés mellett a cselszövő finom fonalai szétszakadoznak és a gondolat egy egészen más *Marlborough* hercegnőre irányult, clyanra, a milyen olvasás közben e képzetet előtt a história igazságának segélyével felépül. *Felekyné Bolingbroke* jea egyoldalú. A humort pompásan találja el. De a genialis férfi merész concepciója, a könnyűvérű előkelőség, a szeretetreméltó hódító vonás egészen elvész *Felekyné* alakjában. Igen gyenge volt *Palotay Piroska Abigailja*. A kisasszony tehetsége sokkal szerényebb körű, mintsem e kedélygazdag és eredeti leányka valóját tudná feltüntetni. *Palotay k. a.* olyan apróskodó színész, ki az epizódban jó szolgálatot tehet egy komoly ensemble-nak, de vezérszerepet nincs hivatva vinni. Hangvétele, árnyalása sokszor affektált, deklamációja nem természetes; hangjainak azon bizonyos préselt flageoletjeiről

pedig a világerő sem tudunk lelkesedni. A szokottnál mégis magasabb környezetben *Sirmay* teljes megelégedésre állta meg helyét és *Masham* szerény és diskrét alakítását többre becstüljük sok régi nagy szerepeinél, melyekben több erőlködéssel sokkal kevesebbet vitt ki, mint ezúttal kisebb de sokkal helyesebb erőalkalmazással. — Pénteken ismét egy olasz színművet láttunk «*Hevesvérűek*» cím alatt, melyet *Óvári Lipót* közvetített fordítása által. A második kísérlet ez, mely *Óvári* úr izlésének sehogy sem válik becsületére. A hevesvérűek egy gyáros és üzletvezetője, kik sok bolondot követnek el vérmérsékletük folytán, anélkül, hogy valami más történe a darabban. Az olasz novellairói véna mutatkozik feltűnően az eddig bemutatott két példában, jól megrajzolt, de terv nélküli, cselekvésre képtelen alakokkal. Az előadók közt leg több érdeklődést *Balogh Etel* keltett, ki egy nyomorék munkás gyermeket, annak ártatlanságát, jószívűségét szívhez szóló hangokkal és helyes alakító vonásokkal vázolta. *Szirmayt* a héten többször megdicsért nyugalma és mérséklete ismét cserben hagyta. Az első felvonásban a beszéd skálázásának, a gyakori modorváltozásoknak nem tudunk semmi értelmet sem tulajdonítani. Üres utánpótlás volt oly mintáknak, melyeket karakterizáló tehetősége még nem ér el. Kisebbszerepekben *Réthy* és *Makó* vált ki előnyösen. *Benedekné* szárazan ábrázolta a nyelvész szobaleányt, a mit látható elfogultságának kell tulajdonítani.

R—r.

HLAVACSEK ANTAL ÚJ KÉPE.
(Die Kaiserstadt an der Donau.)
— A bécsi új városházban. —

Művészi körökben lesznek néhányan, kik e névre hazánkban emlékezni fognak kisebb festményei után, de általánosságban alig hisszük, hogy e név emlékezetes legyen nálunk. Vannak — bármily hihetetlenek hangozzék is állításunk — még napjainkban is oly szerény emberek, a kik csak szűkebb körben kívánnak szerepelni, akik eltévesztett modern «*genie*»-inktől eltérőleg megelégednek a tudattal, hogy a múzsa csókját bizony nem viszonzották hálátlan módon. Csak-hogy ezen egyének számára is eljön a nagy nap, mikor a «*nagy barang*» segítségével nélkül is felszöknek a magasba, szájról-szájra jár nevük, a szalonban ép-űgy, mint a körökben róluk és munkáikról beszélnek, s így akaratlanul is nagygyá lesznek.

Egy szerencsés inspiráció, egy tökéletes áldás Apollótól és a mester éjen át azzá lesz.

Egy ilyen, gyorsan a magasba szökött mesterrel állunk *Hlavacsek*-kel szemben is. Elragadó képe e hó 14-étől kezdve volt látható a közönség számára, de nekünk alkalmunk volt a képet néhány nappal előbb megtekinteni. Tudva azt, hogy a szerző addig nem igen örvendett nagy hírnévnek, nem a legnagyobb reményekkel fogadtuk a meghívást a képet meg-

tekintendő. Bizalmatlanságunk igazán alapos volt; mert ha *Piloty*, *Canon*, *Max* stb. valóban minden logikai alapot nélkülöző munkákkal léptek fel a saisonban, akkor agyan mit várhattunk volna egy újabb művésztől, holott jól tudjuk, tapasztalattól tudjuk, hogy az osztrák festészekben sokkal nagyobb a jóakarát, mint a kiviteljé tehetőség.

Örömmünkre szolgál azonban mindjárt kritikánk megkezdése előtt constatálhatni, hogy a munkában és szerzőben előnyükre csalódtunk. A kép maga, mely jelenleg Bécs város tulajdona, az új Bécszet ábrázolja, mely a *Kahlenberg* mellett levő *Nussberg*-ről lett felvéve és a tájképfestészet igazi remeke. Távol legyen tőlünk szánt szándékkal egy entusiastikus kritikát adni a munkáról, mert a szigorú kritika korlátai még az elragadtatás korlátait is meghatározza; de az ily fenséges idealizmussal festett, a természeti törvényeknek megfelelő, harmonikus kép által még a legnagyobb pedáns is el lesz ragadtatva. A ki a gyönyörű *Vindobona* pompás vidékét ismeri, a ki a *Kahlenberg*-ről azt a regényes panorámát Bécs felé már egyszer megtekintette, csak az fogja e költői conceptióban és mégis realis alapon alkotott munka valódi becsértékét felismerni és méltányolni.

Hol kezdjük és hol végezzünk? Ez az első kérdés és valóban nehéz erre a felelet, ha azt a sok kincset vesszük szemügyre, melyet *Hlavacsek* colossális munkáján vas akarattal s kitaró szorgalommal elhelyezett. Hisz a kép coloritja maga oly találó és sikerült, a minőt régóta volt látni alkalmunk; az üdeség párosulva a természetes langyos lehellettel, mely a képet előzönlí, a fényes, napsugarak által bevilágított vidék, az előtérben a viruló nussdorfi szőlők, balról a sárguló bokrok, piruló levelekkel mind, mind azt a benyomást gyakorolják a szemlélőre, mintha a legszebb őszi napon künn lenne Isten szabad ege alatt, s csak akkor ébred fel édes ábrándjából, midőn künn az ablak alatt füttyöl a hideg januári szél.

Lássuk csak a compositiót. Elöl jobbfelől kerülnek el a nussdorfi viruló szőlőhalmok, melyekkel a messze elnyúló döblingi mezők vannak kapcsolatban. Ezen mezők monotonitását a szerző kitűnően hártotta el az által, hogy néhány üde cseresznyefát alkalmazott, mi által a kép jobb oldala a bal oldal változatos pompájával egy hangulatba hozott. A nussdorfi szőlőktől elől a mély utak vonulnak játékos árnyékukkal, a kép jobb közepét az öreg és új Duna, valamint a Dunacsatorna szelik át a kitűnően sikerült hidakkal és az óriási folyó kanyarodva vész el a láthatáron a hainburgi Kárpátoknál. A hátsó tért, azaz a láthatárt a hegylánczat, jobbról a havasok, balról pedig a magyar határvidéki Kárpátok zárják el s így a *Vindobona*, melyet a napsugarak fényesen világítanak be, mint egy gyöngy pihen a kagylóban, melyet e kitűnően tompított színhatár magában foglal.

Bécs változatos képével, színdús, üde és még sem túlságosan csigázott részleteivel azon élénk képet tárja elénk, melyet egy ilyen világvárostól, mely az újjá születés napját éli, elvárni lehet. A fényes kupolák a múzeumokon, a magasba nyúló

tornyok, élükön az Istvántorony nyúl, a monumentális épületek igazi impozáns hatással bírnak, s e részleteket *Hlavacsek* elég ügyesen és lelkiismeretesen dolgozta fel.

Ha a szerző a képen csak azt a ritka szép sikerű, mosolygó kék eget festette volna, mely valóban ritkítja párját, s melynek üde színét a sötét felhőfoltokkal ellensúlyozta a keleti határon, akkor is jogos igénye lehetne a művészi czímre. Ilyen eget, ilyen sikerült kivitelben valóban csak ritkán lehet látni. A szerzőt zavarba ejthette a keleti hátár, a hol fény fényt és világosság világosságot ér; de az igazi művész könnyen túl van a nehézségeken és *Hlavacsek* ezen kérdést oly módon oldotta meg, melyre ritkán gondol festő. A pozsonyi vidékre záporosított festett és ezzel a sikerült ötlettel megemeltette az egész munka művészi becsét. A végső balszélen a *March*-mező kies rónái terülnek el és ez a hegyes színdús vidékkel szemben olyan játékos hatást gyakorol, mint a minőnél jobbat képzelni alig lehet.

A színek sokasága egészen elhalmozza az óriási képet, de a nélkül, hogy a harmonia ellen vétene, vagy riktó lenne. A sok anyagot gondos kéz rakta vászonra, egyik sem válik a másiknak terhére, minden kis részlet okvetlen kell az egészhez, mely szépen olvad egybe, mint az egyik láncszem a másikba.

A kiváló colorista mellett az ügyes rajzoló is bírja elismerésünket. Olyan lelkiismeretes és kitűnő rajzoló, mint *Hlavacsek*, nem mindennap fordul elő és természetes, hogy a képen a tiszta rajz és a pompás colorit egymást hatalmasan gyámolítják. A colossális képen kívül — melyet *Hlavacsek* öt álló évig festett — bemutatta a szerző a képhez szükséges tanulmányait is, egy miniatúr-kiállítás. Megvan itt a nagy képen levő részlet a döblingi mély uttól a havasokig mind külön rajzolva és festve, a természet után felvéve; mindegyikből az igazi művészi jellem, mindegyik ritka tehetőség mellett szól, tanuskodik a szerencsés inspiráció és a műzsák kegye mellett.

Bécs valóban büszke lehet újabb tulajdonára, Ausztria pedig genialis fiára, ki hivatva leend a könnyebb kaliberű munkákat hatalmasan egyensúlyozni és az igazi, szent művészetnek úrt történi. Lesznek-e az osztrák művészek között olyanok, a kik ezen «*új*» mester tendenciáit követni hajlandók lesznek? Akkor lesz Bécsből műpiacz, ma még nem tudott azzá lenni.

Részünkről szívből üdvözljük a legszebb reményekhez jogosított művészt, s örvendünk, hogy végre van alkalmunk e saisonban osztrák művésztől is jót írni.

NYÁRI SÁNDOR.

— Az «*Ország-Világ*», 3-ik száma a következő tartalommal jelent meg: *Férfiú földesúr*, Elbeszélés. *Irta* Degré Alajos. (Vége). — *A nő világa*, *Irta* Karlovicsky M. Ida. — *A pen imakönyve*, Költemény. (Eugene Manuel). *Irta* Bogdány Lajos. — *A fül ura*, Regény. *Irta* Tolnay Lajos. (Folyt.). — *A bezzel szikla regénye*, (Piatta greitor). *Irta* K. Nagy Sándor. — *Björnstjerne Björnson*, Arcképpel. — *Világ szíje*, Költemény. *Irta* Mészáros István. — *XVI. Lajos és Maria Antoinette a versailles palotában*, Képpel. — *A virágok szereleméről*, *Irta* Farkas Odón. — *A het története*, *Irta* Székely Huszár. — *Zeus-lecke*, Képpel. — *Képek Abazgából*, 3 képpel. — *A kis gyampanya*, Képpel. — *Néző munka*, Képpel. — *8 Krúsz Krúszotom*, Arcképpel. — *Allandó rovatok: Tudomány és irodalom, színház és művészet, újdonságok, vidéki élet, bűnös, gazdasági, bűnös-művészet, rejtvények, napiár és hirdetések*. — Előfizetési ára egész évre 10 frt, félre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Egy füzet ára 40 kr. Egyes szám 20 kr. — Előfizetési a kiadóhivatban, Budapest, IV., granátos-utca 6., valamint minden könyvárusnál. *Mulatságaim ügyen és természet.*

Pallas irodalmi és nyomdai részvényszerűségi nyomatása.

„HARMONIA”

zongoratermében (váci-utca 3.) alábbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai találhatóak raktáron:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Zongorahangoló

lakcíme

megtudható a „Harmonia” zeneműkereskedésben.

F. WOLLEK

Olcsó közép minőségű tetszetős zongorák.

HERBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stuez, diófa
fekete

kereszt-hurozott és egyszerű.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid salon, diófából

fekete

Árjegyzék küldetik díj nélkül.

Wessely Márton

zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv” zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különböző érmek.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitűnő zongorákat, melyek a „Harmonia” zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Stahl Ferencz

Kitűnő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

HEITZMANN NÁNDOR

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid salon diófából

„ „ fekete

POKORNY

zongoráit ajánlja a közönség figyelmébe.

Nemcske József

„ Mignon

zongorák. Tartós kiténő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmeikkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitűnő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia” zongorateremben.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

MAGYAR-FRANCZIA

BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Behizetett tőke	4.000.000— frt
Ágio-tartalékalap	707.200— „
Rendelési és nyereség-tartalékalap	424.821*03 „
Árfolyamkülönbözeti tartalékalap	80.000— „
Díjtartalékok	1.049.936*02 „

A díjak jutányosak.

Előforduló káresek gyorsan és pontosan felvételnek és kifizetnek.

Felvilágosításokkal készséggel szolgálnak az igazgatóság irodahelyiségeiben

BUDAPEST, IV. VÁROSHÁZTÉR 1. SZ.

és nemkülönben a társaságnak az osztr.-magyar birodalom területén fennálló összes vezér-, fő- és alügynökségei.

Szállítvány-biztosítás.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenedei t. váci-u. 10.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár ut 23. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, damjanich-utca 6.
Koschirz János, sugár-ut 89.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Rausch Károly, nemz. zenedei tan., Hunyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zenedei tanár, nagy korona-utca 4.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Keckeméti-utca „Geist“-ház.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdady Béla, nemz. zenedei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM ÉS ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.
ÉNEK.
Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igeroics Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, múzeum-körút.
Schmidt József, Lipót-utca 19.
ZENESZERZÉS.
Breisach Izidor, váci-körút 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.
HEGEDŰ.
Gobbi Alajos, nemz. zen. t. magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zenedei tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tüztöltő-u. 10.
Pettykó Imre, Klauzál-utca 17.
Herman Mariska, Múzeum-utca 11. sz., hegedű, zongora, ezimbalom.